

2. Игра как прием текстопорождения: коллективная монография / под ред. А.П. Сковородникова. Красноярск, 2010. 341 с.
3. Радбиль Т.Б. Языковая аномалия как норма художественного дискурса. *Филологические науки*. 2006. № 6. С. 50–58.
4. Сковородников А.П. О понятии и термине «языковая игра». *Филологические науки*. 2004. № 2. С. 79–87.
5. Толстая Т.Н. Кысь. Москва, 2003. 320 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-073-5-1-16>

МОВНА ОСВІТА У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ

Томенко О. М.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри культури та соціально-гуманітарних дисциплін
Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури
м. Київ, Україна*

Особливість вивчення української мови за професійним спілкуванням у художньому навчальному закладі полягає у різних засобах досягнення мовної та мовленнєвої компетентності. Насамперед – це володіння основами культури усного та писемного мовлення, а також практичні навички використовувати мовні знання в усіх сферах спілкування, особливо під час дистанційного навчання та у професійній діяльності. Сучасний комунікативний світ ставить такі вимоги до студентів художнього навчального закладу, які зобов'язують його чітко та логічно сформулювати та донести думку, щоб отримати бажаний результат у навчальній, культурній чи науковій царині.

У сфері мистецької освіти це особливо важливо, адже творча робота не може бути замкнена лише простором майстерні чи аудиторії. Результат будь-якої творчої діяльності повинен бути донесений до загалу. І від того, наскільки грамотними, переконливими та логічними будуть судження, висловлені в процесі дистанційної комунікації, залежить результат навчання, оцінювання, професійного зростання, успішної майбутньої професійної діяльності. Адже живе та віртуальне (дистанційне) спілкування має кардинальні відмінності.

Мовна освіта у мистецькому закладі – одна із суттєвих складових при здобутті фахової освіти. Мовна компетентність є одним із засобів для здобуття повноцінної фахової освіти. Сучасна художня освіта, зокрема

професійна освіта у вищих навчальних закладах, передбачає володіння не лише мовною, але і мовленнєвою компетентністю, яка визначається багатьма дослідниками як практичне володіння всіма видами мовленнєвої діяльності та основами культури усного та писемного мовлення, базовими вміннями і навичками використовувати мовні знання в різних сферах спілкування.

Способи комунікації за останній рік кардинально змінилися: світова пандемія звузила коло візуального спілкування, перевівши його у віртуальне, за якими закріпилися нові терміни: онлайн та офлайн спілкування. Проте потреба в отриманні якісного кінцевого результату лише урізноманітнила форми спілкування: онлайн зустрічі та конференції, електронне листування, різноманітні навчальні платформи, дискусії, тренінги. А вміння грамотно та чітко сформулювати та висловити власну думку набуло актуальності.

Розгляд проблеми вивчення української мови студентами творчих спеціальностей в умовах дистанційної комунікації особливо важливий, адже мистецька робота не може бути замкнена лише простором майстерні чи аудиторії. Результат будь-якої творчої діяльності повинен бути донесений до загалу. І від того, наскільки переконливими та логічними будуть судження, висловлені в процесі дистанційної комунікації, залежить результат навчання, оцінювання, професійного зростання, успішної майбутньої професійної діяльності.

Під поняттям комунікативної компетенції ми розуміємо вміння влучно використовувати засоби української мови в практиці живого, – а тепер і дистанційного спілкування, вміння переконувати співрозмовника, здатність швидко орієнтуватися в кожній конкретній ситуації спілкування, вміння встановлювати і підтримувати контакт із співрозмовником, залежно від потреби змінювати стратегію, мовленнєву поведінку.

При цьому потрібно засвоїти та дотримуватися базових засад мовленнєвого етикету, які знадобляться у найрізноманітніших комунікативних ситуаціях. Онлайн та офлайн спілкування мають кардинальні відмінності та принципи.

Варто зазначити, що при живому спілкуванні із співрозмовником художник (митець) вловлює інтонацію розмови, зчитує жести і міміку, тембр голосу, може одразу зорієнтуватися у його потребах. При заочному спілкуванні (часом просто листуванні у соцмережах), як свідчить опитування студентів-художників, для розуміння потреб співрозмовника як раз і не вистачає означених вище чинників. Тому при дистанційній комунікації і набуває особливої ваги письмова мовленнєва компетентність.

Для успішної комунікації потрібно уникати неоднозначних висловів, організовано побудувати свою розмову. Дослідники вважають, що жоден реципієнт не сприймає інформацію в точності такою, якою задумав відправник.

«Якщо одержувач неправильно інтерпретує повідомлення відправника, то в цьому завжди винен відправник. Це означає, що відповідальність за точну комунікацію лежить на відправникові» [1].

До дистанційної комунікації належить також самопрезентація у соцмережах, на різних інтернет-платформах і т.п. Особливістю такого спілкування у сучасних умовах є лаконізм, який можна означити навіть мінімалізмом, влучність початкових фраз чи візуального зображення, які передаватимуть суть цілого повідомлення. Як свідчить опитування студентів, розлогий текст у соцмережах має мінімальний відсоток бути прочитаним до кінця. Лише за умови влучної назви, неординарного початку тексту, цікавої картинки шанси на те, що текст буде прочитаний повністю, зростають в кільканадцять разів.

Тому цей факт потрібно особливо враховувати при дистанційному спілкуванні у сьогоднішніх умовах. Швидкість сприйняття онлайн-інформації та перенасиченість цією ж інформацією не сприяють її донесенню до реципієнта, не кажучи вже про засвоєння та осмислення.

Таким чином, опановуючи курс української мови за професійним спрямуванням, студенти вчать вільно орієнтуватись у словниковому фонді української мови, ефективно використовувати її багатства у професійній діяльності, розширюючи межі функціонування рідної мови в сучасному українському суспільстві. Метою лінгвістичних навчальних курсів є не лише формування мовної майстерності студента, а й виховання національно свідомої особистості, якій притаманні чітка громадянська позиція і широта світогляду.

Дистанційне навчання певним чином, ми вважаємо, обмежує форму спілкування. Хтось із учасників навчального процесу може «випасти» із практичного курсу оволодіння мовою та мовленнєвими компетенціями через технічні причини (неякісний зв'язок, відсутність звуку, перебування у некомфортних умовах, які не дають можливості вільно висловитися) або ж через особисті причини (замкнутість, боязливість). І викладачеві досить важко в такому режимі вийти на повноцінний рівень спілкування, який забезпечує аудиторний простір за звичайних умов.

Розглянувши в даному дослідженні умови та способи навчання та спілкування у дистанційному форматі, можна зробити висновки про те, що набуття мовної грамотності та мовленнєвої компетентності у художній освіті є актуальною потребою. Результат дистанційного

спілкування залежить від вміння чітко та однозначно донести свою думку, почути співрозмовника та виробити стратегію прийняття рішення. Подальші дослідження даної теми дозволять ефективніше використовувати онлайн засоби для більш досконалого процесу вивчення української мови та спілкування у мистецькій сфері.

Література:

1. Основні принципи комунікації. Електронний ресурс. URL: https://stud.com.ua/27290/psihologiya/osnovni_printsipi_komunikatsiyi (дата звернення 13.03.2021)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-073-5-1-17>

ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ *ПІЧ* В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ СЛОВЕСНОСТІ

Хомік О. Є.

*кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри української мови*

*Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
м. Харків, Україна*

В останні десятиліття термін «концепт» став одним із базових понять сучасної лінгвістики. Вивчення концептів національної культури, зокрема й концепту ПІЧ, на матеріалі фольклорних текстів на сьогодні є особливо актуальним. Різномасштабним дослідженням означеного концепту займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як В. Кононенко [2], Н. Кринична [3], О. Масло [4], Л. Невська [5], А. Топорков [6], В. Усачова [12] та інші. Проте в сучасному мовознавстві досі бракує комплексної роботи, присвяченої вивченню семантики та функціонування концепту ПІЧ в українській усній народній словесності.

До аналізу ми залучили близько 200 одиниць фактичного матеріалу, вилученого із текстів різних жанрів української усної народної творчості, зокрема прислів'їв, приказок, загадок, казок. Так, наприклад, дослідивши семантику та функціонування лексеми *під* в українських прислів'ях, приказках, ми дійшли таких висновків: 1) *під* вважається символом материнського начала: «*Під – мати*» [9]; 2) є одним із найважливіших місць у хаті, сакральним предметом: «*Під в хаті – те саме, що вівтар у церкві*» [9]; «*Сказав би, так під у хаті*» [9]; «*Мовчи, бо під у хаті*» [9];